

Zitting 1982-1983

17 795

Verhoging van de inkomstenbelasting en de loonbelasting voor het jaar 1983

Nr. 4

VERSLAG

Vastgesteld 14 maart 1983

De vaste Commissie voor Financiën¹, die dit voorstel van wet in handen gesteld kreeg, brengt als volgt verslag uit.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. wensten het voorstel van wet te beoordelen vanuit de opstelling, die zij in het debat in december '82 gekozen hadden. De inkomensverdeling, zoals die o.a. met dit wetsontwerp voor het jaar 1983 gerealiseerd beoogd te worden, was voor de P.v.d.A.-fractie onaanvaardbaar. Zij achtten het wetsontwerp dan ook ontoereikend.

Intussen zouden deze leden het op prijs stellen om een geactualiseerde versie van het «inkomensplaatje» voor 1983 ter beschikking te krijgen, nu o.a. de prijsontwikkeling blijkt mee te vallen en er meer zicht ontstaat op de mogelijke uitkomsten van het arbeidsvoorwaardenoverleg.

Gaarne zouden deze leden willen vernemen, of de Regering vóór het indienen van het wetsontwerp nog heeft overwogen om deze wijziging van de loon- en inkomstenbelasting aan te grijpen om te komen tot een conjuncturele koopkrachtstimulans, zoals o.a. door de C.D.A.-fractievoorzitter eerder is bepleit. De Regering hanteert als één argument voor de tijdelijkheid van de voorgestelde verhoging, de mogelijkheid van heroverweging in het licht van de dan ontstane sociaal-economische situatie. In welke opzichten zou die situatie van de huidige moeten verschillen om zo'n heroverweging te rechtvaardigen?

Grote bezwaren koesterden de leden van de fractie van de P.v.d.A. tegen het voornemen van de Regering om de inkomenseffecten van het wetsvoorstel bij het bepalen van het «inkomensplaatje» voor 1984 buiten beschouwing te laten, zoals dat in 1983 al met de effecten van de solidariteitsheffing door de Regering is gebeurd. Door voortdurend zogenaamde tijdelijke belastingmaatregelen buiten het «inkomensplaatje» van het volgende jaar te houden, wordt door het beleid zelf de feitelijke betekenis van die «plaatjes» aangetast. De zienswijze van de Regering kwam deze leden ook geenszins logisch voor, omdat de onderhavige tariefverzwaring in belangrijke mate door motieven met betrekking tot de inkomensverdeling in 1983 is gemotiveerd.

De leden van de commissie behorende tot de C.D.A.-fractie stelden met enige voldoening vast dat de Regering, in navolging van hetgeen toegezegd was tijdens de parlementaire behandeling van o.a. de regeringsnotitie nr. 17 666, nr. 4 van 9 december 1982, nu een wetsvoorstel heeft gepresenteerd,

¹ Samenstelling

Leden: Joeke (VVD), voorzitter, Hermsen (CDA), Van Dis (SGP), Van der Hek (PvdA), K. G. de Vries (PvdA), Kombrink (PvdA), onder-voorzitter, Rienks (PvdA), Engwirda (D'66), Wöltgens (PvdA), De Korte (VVD), Gerritse (CDA), Van Dijk (CDA), Couprie (CDA), Van Iersel (CDA), Brouwer (CPN), Herfkens (PvdA), Nijland (CDA), Janmaat (Centrumpartij), Hummel (PvdA), Linschoten (VVD), Van Rey (VVD), De Grave (VVD).

Plv. leden: Voorhoeve (VVD), Weijers (CDA), Schutte (GPV), Duinker (PvdA), Zijlstra (PvdA), Tazelaar (PvdA), Ter Veld (PvdA), Groenman (D'66), Beckers-de Bruijn (PPR), Tripels (VVD), Mateman (CDA), Van der Burg (CDA), Van Agt (CDA), Van der Linden (CDA), Van der Spek (PSP), Salomons (PvdA), Wolters (CDA), Stemerding (PvdA), Nijhuis (VVD), Rempt-Halmans de Jongh (VVD), Hermans (VVD).

dat zou moeten bijdragen tot de – ook door de C.D.A.-fractie bepleite – verbetering van de koopkrachtontwikkeling in 1983. Deze leden waren van mening dat het niet zinvol zou zijn bij de beoordeling van het voorliggende wetsvoorstel in extenso in te gaan op alle aspecten die tijdens dit debat door de C.D.A.-woordvoerders aan de orde waren gesteld. Wel stelden zij vast, dat de thans voorliggende concrete uitwerking van de toen nog slechts globaal bekende maatregelen, in zoveel opzichten een bevestiging inhoudt van de ook toen van de zijde van de Regering en Kamer uitgesproken twijfels met betrekking tot de vraag of het fiscale instrument nog wel geschikt is om tot een hetere inkomensherverdeling te komen. Vooral als het gaat om voorstellen, zoals hier het geval is, die naast een inkomenspolitieke functie ook een substantiële, budgettaire opbrengst ten doel hebben. Naar de mening van deze leden was de voorgestelde wijziging van de tariefstructuur in z'n uitwerking illustratief, nu blijkt dat de noodzakelijk geachte verbetering van de positie van de laatste inkomensgroepen nog slechts mogelijk blijkt te zijn, indien daarin niet alleen wordt voorzien door de hogere inkomensgenieters, maar ook door aantasting van de inkomenspositie van hen, wier koopkracht nog slechts in geringe mate die van de minima te boven gaat. Zeker indien men uitgaat van de netto-situatie en de daarbij relevante cumulatieve effecten. Het was deze leden dan ook niet ontgaan dat ook de Raad van State in zijn advies op deze inkomenseffecten voor de middengroepen en daaronder had gewezen, daarbij de vraag stellend of het weergegeven inkomensbeeld wel voldoende representatief is en gaan afbreuk doet aan het nagestreefde doel om het koopkrachtbeeld te verbeteren.

Hoewel de hier aan het woord zijnde leden zich realiseerden dat deze inkomenseffecten voorspelbaar waren, toen de Kamer op een verbetering van het koopkrachtbeeld aandrong, nu de concrete uitwerking ervan aan de orde is, konden ook zij, in navolging van de Raad van State, een zekere twijfel over de representativiteit van het koopkrachtbeeld en een zekere zorg over de cumulatieve effecten op de middeninkomens en daaronder nauwelijks onderdrukken. Vandaar dat ook deze leden het tijdelijke karakter van deze maatregel wensten te onderstrepen, in de verwachting dat er enig uitzicht zal zijn op een spoedige reparatie van wetgeving in de sfeer van de inkomsten- en loonbelasting en een nadere concretisering van de beleidsvoorstellen, vervat in de Contourennota.

Leden van de V.V.D.-fractie hadden zonder vreugde, maar met begrip kennis genomen van het wetsvoorstel, gelet op de noodzaak te komen tot een aanvaardbaar koopkrachtbeeld voor 1983. Deze leden onderschreven de opvatting van het kabinet, als onder andere weergegeven tijdens de in december jl. in de Tweede Kamer gehouden debatten omtrent het koopkrachtbeeld voor 1983, dat aan de tot nu toe gebruikelijke inkomensplaatjes slechts relatieve betekenis moet worden toegekend.

Wanneer vallen van de kant van het kabinet voorstellen te verwachten omtrent nieuwe methoden waardoor een zuiverder inzicht kan worden verkregen omtrent de inkomensmutaties voor de bedoelde groepen?

Op welke wijze denkt het kabinet te voorkomen dat voor 1984 opnieuw tijdelijke belastingmaatregelen nodig zullen zijn, zo vroegen deze leden. Tevens vroegen de hier aan het woord zijnde leden het kabinet te bevorderen dat voor 1984 geen maatregelen in de sfeer van de loon- en inkomstenbelasting zullen worden genomen welke slechts voor een deel van het jaar gelding hebben. Dit gezien onder andere de administratieve en uitvoeringsconsequenties.

De leden van de fractie van D'66 hadden kennis genomen van genoemd wetsvoorstel. Zij wezen op hun stellingname in het debat over de koopkrachtontwikkeling in december 1982, waarin zij hun bezwaren tegen de maatregelen en de effecten daarvan op de koopkrachtontwikkeling in 1983 hadden geuit.

De leden van de fractie van D'66 betreurden het dat er opnieuw een tijdelijke belastingverzwaring nodig gevonden wordt, vanwege budgettaire redenen en om de koopkrachtontwikkeling enigermate te verbeteren. Deze leden vroegen verder, over de vormgeving van de verhoging van de loon- en inkomstenbelasting, waarom gekozen is voor het samenvoegen van de oude 70%-schijf en de nieuwe 69%-schijf tot één 69%-schijf.

De leden van de fractie van de S.G.P. vroegen hoe dit wetsvoorstel kan worden geplaatst in het regeerakkoord, dat ervan uitgaat dat de collectieve lastendruk gestabiliseerd moest worden. Dit te meer waar reeds was ingestemd met een verkapte verhoging doordat de inflatiecorrectie slechts voor 80% is toegepast. Zij vroegen dan ook voor de verschillende inkomensgroepen die het kind van de rekening worden, aan te geven hoe materieel de korting op de inflatiecorrectie inclusief de in dit wetsontwerp voorgestelde wijzigingen uitwerkt.

Een tweede vraag wilden deze leden stellen naar het opnieuw ten tonele gevoerde koopkrachtplaatje. Zij hadden begrepen dat dit soort informatie in de meeste gevallen geen goede weerspiegeling is van de werkelijke verhoudingen. In dat kader wezen zij op de laatste uitgave van de MHP-vakvereniging, waarin naar hun mening een lofwaardige poging was gedaan om de groepen minimum tot omstreeks f 150 000 bruto-inkomen te vertalen naar netto beschikbaar inkomen. Bovendien hadden zij het vermoeden dat de basis van gehuwde werknemers met 2 kinderen in veel gevallen niet opgaat, als gevolg van het feit dat in steeds meer gezinshuishoudingen twee of zelfs meer verdieners (werkende kinderen) voorkomen. Dit zo zijnde vroegen zij dan ook of aan de voorstellen niet de basis dreigt te ontvallen. Kan de Staatssecretaris hierover meer licht werpen? Met deze opmerkingen en vragen sloten deze leden aan bij de bezwaren die door de Raad van State werden ingebracht. Wordt in het voorstel toch niet opnieuw een extra aanslag gepleegd op de middeninkomens?

De leden hier aan het woord vroegen ook naar de mate van zekerheid dat de voorstellen uitsluitend voor 1983 zullen gelden. Moet niet worden gesteld dat, zij het niet in de formele zin, toch materieel wel sprake is van verlenging ten opzichte van de maatregel van 1982?

Wat is overigens de precieze betekenis van het in de toelichting gebruikte woord in dit verband «vooralsnog»? Moet daaruit worden afgeleid dat de Regering de mogelijkheid wil hebben alsnog tot voortzetting na 1983 te besluiten? Hoe klopt dat dan met de bewoordingen van het wetsontwerp (artikelen I en II)?

Worden door de wijzigingen niet tevens de problemen met betrekking tot de stof die de z.g. Contourennota omvat, te weten een herstructurering van de inkomstenbelasting met substantieel lagere tarieven en stroomlijning van de aftrekposten, bemoeilijkt? Het gat tussen de feitelijke situatie en de meest wenselijke wordt immers groter.

Het onderhavige wetsvoorstel gaf de leden van de C.P.N.-fractie aanleiding tot het stellen van een aantal vragen.

Kan de bewindsman inzicht geven in de verdeling van de budgettaire opbrengst over de verscheidene inkomensgroepen?

Overweegt de Minister bij eventuele wijziging c.q. vervanging door een andersoortige dekkingsmaatregel deze te doen plaatsvinden in de sfeer van de vermogensbelasting?

Welke maatregel zou nodig zijn in de sfeer van de vermogensbelasting voor vermogens boven bij voorbeeld f 400 000 om hetzelfde budgettaire effect te krijgen?

Welk is het budgettaire effect indien de tijdelijke verzwaring aanvangt bij een belastbaar inkomen van f 50 000?

De leden van de P.S.P.-fractie achtten de voorgestelde bijstelling van het koopkrachtbeeld volstrekt onvoldoende. Zij vroegen in dit verband met name naar de argumentatie om de oude 70%-schijf bij de nieuwe 69%-schijf

te voegen. Waarom die 70%-schijf niet bij de 72%-schijf gevoegd? Wat zou dat aan extra belastinggelden opleveren? Ook vroegen deze leden hoe groot de extra opbrengst zou zijn als een 100%-schijf zou worden ingevoerd vanaf f 100 000.

De leden van de R.P.F.-fractie hadden met teleurstelling kennisgenomen van dit voorstel om opnieuw de loon- en inkomstenbelasting tijdelijk te verhogen. Hun bezwaren tegen budgettaire motieven achtten zij genoegzaam bekend. De alom, ook door de Minister, erkende noodzaak de progressie van de tarieven te matigen, verhindert niet dat nog sterkere tarieven worden voorgesteld die met name de middeninkomens verder in het nauw drijven. De gewenste correctie op het koopkrachtbeeld leidt zodoende tot nieuwe onrechtvaardigheden. Deze leden vroegen in dit verband de reactie van de Minister op de becijferingen in Elseviers Magazine die erop wijzen dat van een modaal inkomen minder kan overblijven dan van een minimuminkomen.

De leden van de R.P.F.-fractie constateerden een inconsequentie in de uitwerking van de tariefverhoging waar de 64 en 66%-tarieven met 2% worden verhoogd, terwijl het 70%-tarief met 1% wordt verlaagd. Waarom is de lijn niet doorgetrokken door de 70%-schijf bij de 72% te voegen? Zou dat voldoende opleveren om de 40%-schijf niet te verhogen, zo vroegen deze leden.

De G.P.V.-fractie herinnerde eraan dat zij in december vorig jaar van mening was dat de toenmalige bijstelling van het zogenaamde koopkrachtbeeld geen schoonheidsprijs verdiende. Zij is thans nog diezelfde mening toegedaan en was dan ook weinig enthousiast over het onderhavige wetsontwerp, dat uit deze zogenaamde koopkrachtreparatie voortvloeit.

Nu echter een aantal elementen van deze bijstelling van het koopkrachtbeeld inmiddels zijn beslag had gevonden was op dit moment de budgettaire behoefte het meest opportuun. Mede vanwege de moeilijke financiële positie van het Rijk zou deze fractie zich niet willen verzetten tegen een tijdelijke belastingverhoging die globaal de beoogde f 475 mln. zou opleveren. Wel rees de vraag of de vorm waarin deze belastingheffing is gegoten de meest wenselijke is. Het resultaat is immers een verscherping van de progressielijn. Deze fractie achtte dit laatste onwenselijk, mede gezien in het licht van reeds genomen andere nivelleringsmaatregelen, zoals de ongerechtvaardigde verhoging van de maximumpremiegrens en de aftopping van de vakantietoeslag.

Nu het inflatiecijfer aanmerkelijk lager uitkomt dan was geraamd en de koopkrachtdaling ook minder zal zijn, was er naar het oordeel van deze fractie ruimte om een minder nivellerende belastingmaatregel voor te stellen. Aan een aantal bezwaren van de Raad van State zou dan tegemoetgekomen kunnen worden en er zou meer uitzicht kunnen ontstaan op vlotte uitvoering van voorstellen uit de Contourennota.

Wat zouden de inkomenspolitieke en budgettaire effecten zijn als de voorgestelde tariefswijziging zodanig zou worden geamendeerd dat in plaats van verhoging van het 40%- en het 59%-tarief met één procentpunt het 26% en 32%-tarief met een procentpunt zou worden verhoogd? Wat zouden de effecten zijn van het alleen verhogen van één van deze tarieven en welke effecten zouden optreden bij verhoging met één procentpunt van het 32% en het 40%-tarief?

Onder het voorbehoud dat de Regering op bovenstaande vragen tijdig voor de openbare behandeling schriftelijk zal antwoorden, acht de commissie deze openbare behandeling hiermee voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Joekes

De griffier voor dit verslag,
Hu'bert